

вже недоцільно. Аграрне право є самостійною галуззю права, адже їй притаманна велика кількість ознак галузі права.

Аграрне право – самостійна, інтегрована і спеціалізована галузь права, предмет правового регулювання якої має комплексний характер; це сукупність правових норм, спрямованих на регулювання суспільних аграрних відносин і відносин, тісно пов'язаних з ними, відносин щодо забезпечення продовольчої безпеки країни та відносин із соціального розвитку села.

Одержано 17.04.2019

**ПРЕДСТАВНИКИ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
ІМЕНІ О. М. БЕКЕТОВА**

УДК 347.426

Георг Олександрович ПЕСКІШЕВ,

студент групи ЕтаОБ2018-1

Харківського національного університету

міського господарства імені О. М. Бекетова

Науковий керівник: кандидат юридичних наук Довбій С. П.

ЩОДО ПИТАННЯ КОМПЕНСАЦІЇ УПУЩЕНОЇ ВИГОДИ

Упущена вигода (іншими словами “неодержаний дохід”) – потенційний прибуток, який реально міг би бути отриманий, втрачений стороною господарського зобов'язання (кредитором), внаслідок неправомірних рішень, дій чи бездіяльності контрагента, або протиправного заподіяння майнової шкоди поведінкою іншої третьої особи. Неодержаний дохід (упущена вигода) – це рахункова величина втрат очікуваного приросту в майні, що базується на документах, які беззастережно підтверджують реальну можливість отримання потерпілим суб'єктом господарювання, грошових сум (чи інших цінностей), якби учасник відносин у сфері господарювання не допустив правопорушення.

Згідно ст. 22 Цивільного кодексу України (далі- ЦК України) передбачено відшкодування (компенсації) неотриманих доходів (упущеної вигоди) як складовий елемент збитків або шкоди, що є наслідком порушення майнових прав потерпілої особи. Разом з тим чинним ЦК України чітко не визначено, що відшкодування шкоди в повному обсязі передбачає також і компенсацію втраченого доходу (упущеної вигоди).

Проблемою правозастосовної практики є те, що компенсація неотриманого доходу є практично мертвий (практично нездійснений) інститут цивільного права. Вирішення питання про компенсацію упущеної вигоди (задоволення позовних вимог кредитора), зумовлено встановленням та доказуванням неіснуючої абстрактної обставини (упущеної вигоди), певної фікції, реальний розмір якої практично неможливо довести в суді.

Відповідно до ст. 225 Господарського кодексу України до складу збитків, що підлягають відшкодуванню особою, яка допустила господарське правопорушення, включаються: вартість втраченого, пошкодженого або знищеного майна, визначена відповідно до вимог законодавства; додаткові витрати (штрафні санкції, сплачені іншим суб'єктам, вартість додаткових робіт, додатково витрачених матеріалів тощо), понесені стороною, яка зазнала збитків внаслідок порушення зобов'язання другою стороною; неoderжаний прибуток (втрачена вигода), на який сторона, яка зазнала збитків, мала право розраховувати у разі належного виконання зобов'язання другою стороною; матеріальна компенсація моральної шкоди у випадках, передбачених законом.

При цьому пред'явлення вимоги про відшкодування неoderжаних доходів (упущеної вигоди) покладає на кредитора обов'язок довести, що ці доходи (вигода) не є абстрактними, а дійсно були б ним отримані в разі належного виконання боржником своїх обов'язків. При визначенні реальності неoderжаних доходів мають враховуватися заходи, вжиті кредитором для їх одержання. У вигляді упущеної вигоди відшкодовуються ті збитки, які могли б бути реально отримані при належному виконанні зобов'язання. Наявність теоретичного обґрунтування можливості отримання доходу, ще не є підставою для його стягнення (постанови Верховного Суду України від 14.06.2017 у справі № 923/2075/15, від 09.12.2014 у справі № 5023/4983/12).

Чому так сталося, що інститут втраченої вигоди, який існує з часів Римської імперії, є практично мертвим в Україні? Відповідь криється в теорії доказів. Доказування – це пізнання події минулого, події, яка вже сталася. Доказування ґрунтується на філософській діалектиці і теорії пізнання. Подія, яка сталася, завжди залишає сліди. Скажімо, заподіяння майнової шкоди залишає слід у пам'яті свідків, речові докази. Подію минулого можна пізнати, а отже – довести, через пізнання слідів, які вона залишила. Через показання свідків, дослідження речових доказів, документів суд відтворює подію минулого, пізнає її такою, якою вона була. Так само і в цивільному праві. Факт укладення договору, його умови, факт заподіяння збитків, їх розмір, факт виконання/невиконання договору тощо – все це пізнається через документи. Доказування – це завжди з'ясування події минулого.

Практично неможливо довести те, чого не сталося, те, що тільки має статися, може статися або могло статися. Так само із упущеною вигодою. Не можна обґрунтовано довести те, що мало б статися. Це імовірна подія. Вона не залишила слідів – її не можна пізнати.

Вбачається, що в окремих випадках, наприклад з метою захисту «більш слабкої сторони» в договорі, при відшкодуванні шкоди заподіяної основним засобам виробництва, які використовуються у підприємницькій діяльності, або у випадках коли наявність такого роду збитків не викликає сумнівів, але доведення їх обсягу суттєво ускладнене чи взагалі унеможливлено, в законодавстві слід закріпити презумпцію наявності неoderжаного доходу, в певному, чітко визначеному розмірі, та звільнити від тягара доказування потерпілу сторону.

Одержано 14.04.2019

